

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по научна област: Педагогически науки - професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по ..., научна специалност: Методика на обучението по биология

Автор на дисертационния труд: Камелия Стайкова Йотовска

Тема на дисертационния труд: „Модел на университетски курс за подготовка на учители по биология във виртуална учебна среда»

Катедра: Методика на обучението по биология

Научен ръководител: доц. д-р Милен Петров

Рецензент: доц. д-р Ася Асенова

1. Кратки биографични данни

Камелия Йотовска завършва през 1997 г. СУ «Св. Климент Охридски» като магистър по биология с втора специалност Учител по биология. През 1999 г. след успешно спечелен конкурс е назначена като асистент към катедра „Методика на обучението по биология“ на Биологическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. За периода 1999-2015 г. Камелия Йотовска има богат набор от обучения и специализации, които са сертифицирани от престижни образователни институции в областта на педагогическата психология, управление на образованието, електронно и дистанционно обучение както и интегрирането на съвременни информационни и комуникационни технологии в различен образователен контекст, което корелира с научните интереси на докторантката и логично с избора на проблематика на дисертационния труд. Доказателство за високата професионална експертиза на докторантката в посочените научни области е и завършената с отличие професионална квалификация за специалист по дизайн и провеждане на онлайн обучение към СУ „Св. Климент Охридски”. Следва да се отбележи и участието на докторантката в няколко успешни европейски и национални научно-изследователски проекти, въз основа на които са анализирани добри практики в областта на е-обучение на педагогическите специалности, изследвано е задълбочено състоянието на електронното обучение на

национално и международно ниво, което обяснява компетентността и научната зрялост, с която е написана дисертацията.

2. Публикации във връзка с темата на дисертацията

Докторантката представя 3 научни публикации (една, от които в съавторство), по темата на дисертационното изследване. Повечето от нейните изследвания съдържат в себе си резултати, които представляват научни и научно-приложни приноси за решаването на редица актуални и важни проблеми в сферата на е- обучение и конкретно при дизайна на университетски курс за подготовка на бъдещи учители по биология.

3. Структура и съдържание на дисертационния труд и автореферат

В структурно отношение дисертацията се състои от увод, шест глави, заключение, бележки, литература и приложения. Общият обем на дисертацията е 319 страници, от които 266 страници текст, 15 страници използвана литература, 32 страници приложения. Библиографските данни включват 237 заглавия на български и английски език, изцяло в полето на изследвания от докторантката проблем. Представената библиография отразява актуални и съвременни публикации и изследвания в областта на електронното и дистанционно обучение с акцент на професионалната подготовка на бъдещи специалисти във ВУЗ. Тази структура е аргументирана и обвързва отделните глави на дисертационния труд, като същевременно изяснява тезата и решава поставените от авторката задачи.

В първа глава на дисертацията е представена методологията на изследването. Формулирани са коректно обекта, предмета и целите на изследването изхождайки от философските дефиниции на посочените категории и педагогическите им интерпретации в конкретното изследователско поле. Целта е ясно формулирана и напълно съответства на съвременните научни търсения в това направление. Коректно са очертани изследователските задачи и хипотезата на изследването. Съобразно релацията предмет на изследване и целите в теоритико-приложен план, са избрани адекватни методи за

реализиране на дисертационното изследване, които отразяват съвременни тенденции при избора на изследователски инструментариум в областта на педагогиката.

Логически очертаната методология на изследването и прецизността при дефинирането на ключовите ù категории илюстрира високата методическа грамотност и задълбочени аналитични способности на докторантката Камелия Йотовска при планирането, респективно при реализирането на експериментална дейност в сферата на методика на обучението по биология.

Втора глава от дисертацията е посветена на ключови понятийни аспекти на изследването, както и формулирането на работни дефиниции на основните понятия, а именно електронно обучение (е-обучение), уеб-базирано обучение, дистанционно, смесено и мобилно обучение.

Детайлно са анализирани по единен алгоритъм съществуващи в литературата модели за електронно обучение в зависимост от степента на интеграция на технологиите в преподаването и ученето (в университетски контекст).

Представени са и обобщени основни нормативни документи и инициативи, които са част от Европейската и национална политика в сферата на интегрирането на технологиите в обучението и образованието на университетско ниво. Това е позволило на докторантката да очертае и аргументира нормативно разработеният от нея модел на университетски курс в конкретна образователна среда. Не на последно място са анализирани и интерпретирани редица литературни източници в областта на образователните технологии за стандарти и спецификации за качествени курсове за електронно обучение. Направен е анализ по отношение на имплементиране на електронното обучение в българските университети в исторически и функционален план.

В този смисъл Камелия Йотовска се отличава с висока ерудиция и отлична подготовка при анализиране, интерпретиране и систематизиране на научна информация в изследваната от нея област, а именно е-обучение.

В трета глава на дисертацията, докторантката е направила теоретичен анализ на проблема за проектиране на университетски курс за електронно обучение в съответствие с изградената методологическата рамка, очертана от предмета, целта и хипотезата на изследването. Въз основа на този анализ са изведени основните положения на разработения от нея модел на университетски курс за подготовка на учители по биология

във виртуална среда. Така направеното задълбочено проучване е осигурило теоретично-обоснованото изграждане на конкретен личностно-ориентиран модел на университетски курс за подготовка на учители по биология във виртуална среда. Всичко това е позволило докторантката да направи следното важно обобщение за практиката, а именно, че моделът на университетски курс за електронно обучение трябва да отчита педагогически, психолого-педагогически, технико-педагогически аспекти, както и спецификата на целите, учебното съдържание на дадена научна дисциплина, както и особеностите на обучаемите.

В четвърта глава на дисертацията е представен конкретен, разработен от докторантката модел на университетски курс за подготовка на учители по биология във виртуална учебна среда като цялостен конструкт. Представена е интегративна педагогическа рамка в дизайна на университетски курс за учители по биология във виртуална среда, която позволява и съответна конкретизация и адаптация в зависимост от спецификата на курса, неговите цели, учебно съдържание, средства за представяне, активност, методи и средства за взаимодействие, както и някои особености на обучаемите.

Така разработеният модел е намерил своята методическа интерпретация и конкретика в две научни дисциплини (Приложна психология и МГУЕБ) за подготовка на бъдещи учители по биология. Моделът се базира на елементите на модела за дизайн на учебно съдържание ADDIE, стандарта ISO 10015, инструкционален модел за електронно обучение на F. Alonso и колектив и етапи на редизайн на университетски курс от смесен тип както и модулния подход. Считаю, че така предложеният модел на университетски курс за електронно обучение в подготовката на бъдещи учители по биология е съществен принос за педагогическата практика и илюстрира високата професионална експертиза на авторката ѝ.

В пета глава „Експериментални резултати и анализ» е описана методологията на проведеното емпирично изследване и са анализирани получените резултати в съответствие с формулираните цели, хипотеза и изследователски задачи.

Избраният изследователски инструментариум – анкета, педагогическо наблюдение, експертна оценка и фокус група отразява съвременните изисквания при диагностика на педагогическата практика и е изцяло в контекста на конкретното изследване. Всичко това илюстрира отличната подготовка на докторантката в областта на педагогическите изследвания и възможността ѝ да планира, изведе и аргументира получените артефакти от

конкретното педагогическо изследване. Сред достойнствата на дисертационния труд е представената многостранна корелация между избраните изследователски методи в съчетание с математико-статистически методи за аналитично представяне на резултатите от изследването, а от тук и формулирането на конкретни изводи и препоръки за педагогическата практика.

Добро впечатление прави и богатата илюстрация на резултатите от експеримента, което показват дълбоко и компетентно познаване на спецификата на изследователската работа в областта на методика на обучението по биология.

В шеста глава са обобщенията, изводите и приносите от проведеното дисертационно изследване.

В заключение считам, че в дисертационен труд са предложени авторски идеи и решения при разработването на модел на университетски курс за подготовка на учители по биология във виртуална учебна среда. Всичко това ми дава основание да заключа, че докторантката Камелия Йотовска е завършен и креативен изследовател, който притежава своя индивидуалност и възможност за израстване в сферата на методика на обучението по биология.

4. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Актуалността на анализираният от докторантката проблем не подлежи на съмнение и в тази връзка едно от достойнствата на настоящото дисертационно изследване е свързано с обстоятелството проучване по отношение на национални и европейски политики в сферата на интегрирането на технологиите в обучението и образованието на университетско ниво. Направен е изключително обстоен сравнителен анализ на добри практики (в т.ч. модели, стандарти и системи за е-обучение) при изграждането на цялостен дизайн за имплементиране на е-обучение в професионалната подготовка на студентите.

Всичко това е осигурило възможност докторантката да представи съвсем аргументирано дидактическият потенциал на електронното обучение в подготовката на бъдещи учители по биология от трите педагогически специалности на Биологически факултет към СУ » Св. Кл. Охридски», както и да разработи и апробира технологично обоснован модел на университетски курс за подготовка на бъдещи учители по биология

във виртуална учебна среда (смесена форма). В тази връзка едно от големите достойнства на дисертационния труд е свързан с конструирането и имплементирането на обобщен, теоретично обоснован, личностно-ориентиран модел на университетски курс за подготовка на учители по биология във виртуална учебна среда на интегративна основа. Считаю, че този модел е съществен принос по отношение на ефективността на професионалната подготовка на бъдещите учители по биология от една страна, а от друга предоставя цялостна концепция за интегритане на е-обучение в специфичен образователен контекст на университетско ниво. За педагогическата практика е изключително ценно и изградената система от специфични учебни дейности в съответствие със структурно- функционалните зависимости на модулния подход.

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и съответства на изискванията за конструирането му.

5. Основни резултати и приноси на дисертационния труд

Предложеният ми за рецензиране и оценка дисертационен труд притежава убедителни експериментални доказателства за научно-приложни резултати, представени като решения по изследваните проблеми свързани с дизайна на университетски курс и ефективността на е-обучение при подготовката на бъдещи учители по биология. Емпиричното изследване илюстрира методическа грамотност и задълбочени аналитични способности при реализирането на експериментална дейност в сферата на методика на обучението по биология. Данните от емпиричното изследване недвусмислено доказват формулираните изследователски въпроси, както и необходимостта от интегративен, теоретично обоснован подход при конструиране на конкретен педагогически модел на е-курс за подготовка на бъдещи учители по биология.

Налице са научни приноси с теоретико-методологически и практико-приложен характер, сред които особено важни за педагогическата практика са:

- предложената логически обоснована и психолого-педагогически аргументирана теоретична рамка за конструиране на обобщен, теоретично обоснован, личностно-

ориентиран модел на университетски курс за подготовка на учители по биология във виртуална учебна среда на интегративна основа.

- детайлно разработения, на основата на ясно дефиниране на компонентите му и очертаване на връзките, които ги обединяват, конкретен обобщен, теоретично обоснован, личностно-ориентиран технологичен модел на университетски курс за подготовка на учители по биология.

Посочените приноси отразяват адекватно получените в хода на изследването резултати и обективно отразяват реалните достижения на докторантката.

6. Заключение

Дисертационният труд на докторант Камелия Йотовска е задълбочено изследване на актуален и значим за педагогическата практика проблем. Поставената в дисертацията цел е постигната. Посочените приносни моменти обогатяват педагогическата практика с конкретни модели и решения по отношение дизайна на конкретна методическа реалност в условията на е-обучение.

Въз основа на гореизложеното, както и предвид Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в Република България и този на Софийския Университет „Св.Кимент Охридски” считам, че настоящият труд отговаря на изискванията за докторска дисертация, оценявам го положително и препоръчвам на Научното жури да присъди на Камелия Йотовска образователната и научна степен „доктор” по Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по биология).

15.04.2016

.....

/доц. д-р Ася Асенова/